

MERIDIAN CZERNOWITZ
МІЖНАРОДНА ЛІТЕРАТУРНА
КОРПОРАЦІЯ

Андрій Любка

**Твій погляд,
Чіо-Чіо-сан**

Роман

Meridian Czernowitz
2018

Л 93 **Любка, Андрій**
Твій погляд, Чіо-Чіо-сан [Текст] : роман / Андрій Любка. –
Чернівці : Меридіан Черновіц, 2018. – 336 с.

ISBN 978-966-97679-7-4

П'яний суддя на пішохідному переході збиває на смерть молоду жінку і, ясна річ, без особливих зусиль уникає покарання. Але чоловік збитої – не з тих, кого можна купити чи залякати, він краще втратить усе, та відомстить. Психологічний трилер про сучасну Україну, де вартість людського життя вимірюється хабарами, а вбивці стоять у перших рядах на церковних службах. Але до чого тут Пучіні і здатний спопелити душі обох антагоністів погляд мадам Батерфляй? І чи справді поділ на добро і зло є в цьому романі таким однозначним? Відповіді на останнє запитання читач не знайде до самої розв'язки. А можливо, й після неї.

Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

© Meridian Czernowitz, 2018
© Андрій Любка, 2018, *текст*
© Альона Шум, 2018, *ілюстрації*
© Анна Стьопіна, 2018, *обкладинка*

Твій погляд,
Чіо-Чіо-сан

I

Того грудневого вечора на Ужгород мав упасти туман, і п'яний суддя за кермом BMW X5 на слизькій дорозі мав летіти вулицею Грушевського, втикаючи в екран свого телефона, і не помітити, не зреагувати, не загальмувати, а вдарили двома тоннами чорного металу 52 тендітні кілограми моєї дружини, і вона мала пурхнути в повітря, падаючи на асфальт уже мертвою, і мусила спрацювати клята німецька подушка безпеки, рятуючи водія, щоб на двадцять дев'ятому році життя у мене нарешті з'явилася справжня ціль.

Убити – не зовсім очевидна місія для людини, яка має всі клепки в голові. Годилося б перемогти мудрістю, аргументами, довести в суді свою правоту, тим самим змушуючи ледачу справедливість зняти пов'язку з очей і рубанути винного мечем. Але мені випало народитися й жити в країні, де феміда звикла користуватися терезами для коштовностей, а не лезом. Та й чи можливо, даруйте за оксюморонну тавтологію, у суді довести провину судді? Тому, хоч і мав я зовсім інші плани на решту свого життя, довелося присвятити себе важливішій справі. Помсті. Адже якщо не працює правосуддя, гра повертається на первісний рівень: око за око, життя за життя. Суддя Микола Зінченко забрав життя моєї Ралуки, тож тепер я заберу його життя.

Не його дружини чи доньки, бо, як казав герой мого улюбленого фільму, «крім жінок і дітей», а життя самого вбивці. Так ми станемо квітами. Лише так ні в чому не винна Ралука буде відомщена.

Вона, либонь, мала рацію, коли вагалася, чи варто нам переїздити в Ужгород. Ми щойно закінчили Варшавський університет, мали непогані перспективи працевлаштування, потрібні знайомства і навіть таку-сяку професійну репутацію, але в Польщі мені залишатися не хотілося. А Ралука не квапилася повертатися у свою рідну Румунію. Врешті мені вдалося переконати дівчину їхати зі мною в Україну, яка після революції й російської агресії не виглядала ідеальним місцем для щасливого заможного життя, але здавалася сповненою надій і шансів. Наші друзі позирали на нас поглядами, в яких сплелися подив і захват. Що ж, це було принаймні романтично: молода пара їде жити в країну, що веде війну проти в кілька разів більшої імперії. Тепер я вже можу підсумувати: то була помилка.

Але тоді здавалося, що країна потребує молодих, амбіційних людей із західними дипломами, тож перед нами мають відчинитися всі двері. В університеті я здобув диплом аналітика, і власні умовиводи здавалися мені бездоганними: ми їдемо в Україну, робимо там кар'єру, країна швидко реформується й багатіє, а наше життя стає щасливим і спокійним. Логіка від протилежного: коли всі тікають із корабля, саме час туди повернутися, щоб завиграшки стати капітаном. На той момент уже понад рік я дистанційно працював із однією неурядовою організацією, яка бундуючи іменувалася Інститутом світової політики; писав для

них аналітичні матеріали про Румунію й Балкани, гонорари були не захмарними, але достойними, і я планував відкрити філію цього інституту в Ужгороді, займатися грантовими проектами, організовувати конференції й круглі столи, тихо працювати і жити собі на втіху. Ралука могла б працювати разом зі мною, бо хто ж краще знається на Румунії, ніж румунка, а за бажання ще й викладати румунську: контакти на факультеті іноземних мов у мене залишилися ще з того часу, коли свою першу освіту я здобував в Ужгородському університеті.

Після Варшави Ралуці хотілося жити в мегаполісі, вона кілька разів згадувала про Київ, але я від таких ідей відмовлявся навідріз: мені не подобалося ані саме місто, ані життя в ньому. Ужгород натомість здавався ідеальним. Маленьке, затишне, гарне, екологічно чисте містечко, з якого скрізь рукою подати: до дванадцяти європейських столиць ближче, ніж до Києва. Не в останню чергу на моє рішення вплинув і той факт, що в Києві мені б довелося стати частинкою чужої команди, працювати на когось, а в Ужгороді я мав перспективи сам стати керівником невеличкої, але все ж майже незалежної організації. Для Ралуки аргументом стало те, що Закарпаття має кордон із Румунією, тож час від часу можна туди їздити. Не до сім'ї, з якою в неї були проблеми, а просто на Батьківщину: вона більше скучала за румунською кухнею, деякими продуктами, музикою, можливістю купити книжки й пресу румунською, ніж за власною домівкою, мамою й мерзенним вітчимом. Значно важливішим за ці теоретичні аргументи був практичний аспект: в Ужгороді у мене була власна квартира, де ми могли жити.

Краще бути першим у провінції, ніж другим у Римі – така фраза згадалася мені тієї глупої ночі, коли ми приїхали в Ужгород і, не розпаковуюючи речей, смертельно втомлені з дороги й довгого чекання на кордоні, вклалися спати. Ралука рівномірно сопіла у мене на плечі, а я був занадто збуджений, щоб зімкнути повіки. Усе думав про майбутнє, яке починалося завтрашнім ранком, про плани, виклики, завдання. Мріяв – трохи з острахом, але здебільшого з жагою молодої людини, що прагне успіхів. Яка довго вчилася, щодня уявляючи собі той день, коли можна буде нарешті закинути підручники подалі й почати доросле життя. Де все залежить лише від тебе. Такі думки гнали від мене сон, я збуджено крутився в ліжку, мій неспокій передався Ралуці, яка в темряві немов відчула моє збентеження і тихо промовила:

– Марк, у нас же все буде добре, ми будемо тут щасливими, правда?

Тоді сторожко торкнулася своїми теплими м'якими губами моєї спини. Вона вміла заспокоювати – і знала, що часом мені, холерику, це дуже потрібно. Казала, що я такий нестерпний, бо виріс без братів і сестер. Мовляв, від надлишку уваги і турботи. У цьому вона помилялася, бо, якщо покласти руку на серце, я ніколи не почувався насправді любленим. Так, ніби в батьків була повинність – виховати мене, бо народили. Нічого більше. І я їх не любив, радше поважав і був вдячним. Я взагалі не вмів любити і не вірив у любов, доки не зустрів Ралуку. Це вона розкрила мене, навчила мене.

Батьки ж мали щодо мене певні очікування, але коли ті не справдилися, ще більше охололи до сина. Тато бачив

мене військовим чи інженером, але я сам ніколи таким не цікавився і лише байдуже поглядав на нові машинки й автомати, які мені приносив буцімто Миколай. Мама мріяла, що я стану співаком чи бодай якимось визнаним митцем. Тому лише щасливо усміхалася, коли бачила, як я беру її фен і співаю в нього перед дзеркалом, наче в мікрофон. Вона наче хотіла реалізувати свої втрачені можливості в мені, не усвідомлюючи, що прищеплювати власні мрії дитині, змушувати її бути не собою, а відповідати маминому ідеалу – це різновид наруги. Але – на щастя? – голосу в мене не було, навіть у шкільний хор не брали. Аж до юнацького віку мама леліяла надію на те, що мій голос поламається і набуде милозвучності, але сталося навпаки. Малювати і грати на інструментах у мене також не виходило. До цього додалися деякі клопоти з моїм здоров'ям, які навіть змусили сім'ю переїхати із Солотвина в Ужгород, і батьківська любов майже остаточно згасла. Та і я через це згірк: не виправдавши чужих сподівань, розчарувався в собі. Знадобилися ще довгі роки, щоби згодом відбудувати свою віру у власні сили.

Може, талантів мені й забракло, але я був розумним. Не в усьому: алгебра й хімія кульгали, але на історії, географії, правознавстві й літературі я знався добре. Мені легко давалися мови. Те, що мене цікавило, без жодних зусиль і зазубрювань відкладалося в пам'яті. А до чечого я й сам докопувався: у мене рано відкрилася здатність узагальнювати й зіставляти, порівнювати, відсіювати. Я вмів мислити, робити висновки, будувати гіпотези і прогнози. Любив читати, не одну батарею ліхтарика посадив, пізно вночі

гортаючи сторінки захопливої книжки під ковдрою. Я навчився добре говорити і красномовно писати, але не так, щоб форма затьмарювала зміст; суть завжди була для мене важливішою.

Та посіяні маминими надіями комплекси далися взнаки – і коли настав час вибирати факультет, я пішов не на історичний, а на іноземну філологію. Мені здавалося, це більш творчий фах. У майбутньому я мріяв перекладати книжки. Конкурс на англійську, французьку чи німецьку філології був завеликим, а фінансове становище моєї родини не дозволяло покладати надії на вступний хабар, тож я подався на менш престижну румунську мову та літературу. По-перше, це романська мова, близька до французької й італійської. Знаючи румунську, порозумієшся в Парижі й Римі. По-друге, екзотична, мало хто нею володіє, тож на ринку праці вона буде затребуваною. Нарешті, по-третє, Румунія була під боком, за якихось сто кілометрів від Ужгорода, і це відкривало можливості для подорожей, контактів і студентських програм обміну. Та й румунську мову я вже трохи знав: лизнув її змалку в Солотвині від сусідських дітей, і вкупі з кількомісячними заняттями цього виявилось достатньо для вступу на спеціальність, на яку завжди був недобір.

Закінчивши Ужгородський університет із відзнакою, я довго не міг знайти роботу. Підробляв журналістом на місцевому сайті, виставляючи з дому новини; під час виборчої кампанії працював у агітаційному відділі однієї партії; пробував себе менеджером з персоналу на фабриці автомобільних джгутів. За фахом роботи не було ні на кафедрі,

ні в Ужгороді взагалі. Мені пропонували вакансії у затурканих гірських селах біля румунського кордону, але шкільним учителем я бути не хотів. Не кажучи вже про те, що на дітей у мене нервів не вистачало.

Усе це спонукало мене перебратися до Києва, де я й далі працював не за фахом, але бодай заробляв більше. Для душі ж перекладав з румунської роман Мірчі Картареску: довго мучився, старався, шукав відповідний стиль, жонглював синонімами, а коли після двох років праці, редагувань і шліфувань нарешті показав текст видавцеві, той відповів, що видати може, але без гонорару для мене. Мовляв, румунську літературу ніхто не читатиме, тож він на цій книжці точно не заробить. Але може видати, щоб підтримати мене морально: роботу я зробив добре і заслуговую на свій квадранс слави та прізвище у вихідних даних книжки. Я з ентузіазмом погодився, книжку видали, але на неї так і не вийшло жодної рецензії. Більше художню літературу я не перекладав.

Бо вже тоді зрозумів, що мене таки цікавлять речі поважніші. Політика, історія, міжнародні відносини – ось що було справжньою моєю пристрастю, а ніяка там не вишукана література. До того ж я ненавидів своє життя в Києві, та й саме місто, тому, коли трапилась okazія чкурнути звідти, я одразу дав драла. Нагода видалася пречудова: один знайомий переслав мені лінк на Інститут східноєвропейських досліджень Варшавського університету, куди приймали на магістерські студії людей, що вже здобули вищу освіту в своїх країнах. Фах пропонували доволі рідкісний – регіонознавство у Центрально-Східній Європі. Тобто готували дипломатів, урядових аналітиків та експертів із простору

між Німеччиною й Росією. Коли я побачив серед спеціальностей «балканістику», сумнівів уже не залишалося: спробую. Вихідцям із країн колишнього совка надавалася польська стипендія, і це ще більше укріпило мене в бажанні знову стати студентом. Я зібрав документи, склав іспити і відбув співбесіду, після чого одного травневого ранку на мій е-мейл прийшов лист із привітаннями. Так я потрапив до Варшавського університету, де й познайомився з Ралукою.

Мої пошуки себе в цьому світі, різноманітні роботи й підробітки поглинули кілька років, тож нічого дивного, що в новому інституті я виявився найстаршим студентом: на той момент мені вже виповнилося двадцять п'ять, усі мої однокурсники були на три-чотири роки молодшими. Та мені це не заважало, навпаки – я розкошував у своїй позиції, бо нарешті почав отримувати задоволення від того, чим займаюся і що вивчаю. Шкільні комплекси через власну безталанність залишилися позаду, а, поневіряючись по різних підробітках, я здобув певний досвід, який дозволив мені серед молодших колег почуватися впевненим лідером. У Варшаві почалася світла смуга мого життя.

Яка закінчилася назавжди того грудневого вечора, коли Микола Зінченко збив на смерть Ралуку на пішохідному переході в Ужгороді. Скільки вона тривала, ця світла, а почасти й щаслива смуга? Майже три роки. Що ж, дякую їй за це. Це були найкращі три роки мого життя. І присутність у них Ралуки давала впевнену надію на те, що майбутнє моє теж буде світлим.

Уже не буде.

А все через цього покидька, стража закону, якому закони не писані. Ралука не дуже хотіла переїжджати до Ужгорода – і врешті виявилось, що вона мала рацію. Це місто вбило її. Ця країна вбила її. Держава, в якій суддя може п'яним гнати нічними вулицями, убити перехожу своїм величезним, як катафалк, автомобілем, купленим за криваві хабарницькі гроші, і після цього уникнути покарання. Задіяти всі свої зв'язки, легко й невимушено будуючи те, що в карному кодексі називається круговою порукою: поліцію, яка на місці злочину навіть не надягнула на такого солідного і впливового вбивцю кайданки; наркологів, які робили тест і дійшли висновку, що рівень алкоголю в крові судді не аж такий і високий; слідчих, які встановили, буцімто аварія відбулася не на пішохідному переході, а за одинадцять метрів від нього, тим самим зробивши винною тендітну пішоходку, а не п'яного виродка за кермом; фальшивих свідків, які за гроші розказували байки про те, що Ралука сама вибігла на проїзну частину; прокурорів, яким правдами й неправдами вдалося відмазати вбивцю від серйозного обвинувачення; колег-суддів, які іменем України забрали у вбивці водійські права – от і вся суворість покарання; журналістів місцевих ЗМІ, яким власники й редактори наказали не розкручувати тему й не дискредитувати суддю, котрий ще може виявитися корисним у цьому маленькому серпентарії мерзотників і злочинців.

Ралуки не стало, а справедливості годі було чекати. Тому я й вирішив помститися самотужки. Все одно без Ралуки майбутнього у мене вже не було, тож якщо суддя не

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію книги.